

'Palæstina 1936'

af Annemarie Jacir

- et undervisningsmateriale

- **Fag:** Dansk, Historie, Samfundsfag, Religion og Mediefag
- **Niveau:** Gymnasiale uddannelser
- **Overordnede temaer:** Konflikten mellem Israel og Palæstina; Krig; Imperialisme; Magt og afmagt; Religiøse, kulturelle og sociale forskelle; Medmenneskelighed
- **Forfatter:** Katrine Sommer Boysen

JEREMY
IRONS

LEE MARSHALL, SCREEN DAILY

PALÆSTINA 1936

VINDER
PUBLIKUMSPRISEN
SÃO PAULO INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL
2025

[illegible]

Kort om undervisningsmaterialet

Man kan ikke beskyldte palæstinensiske Annemarie Jacir for at træde forsigtigt i sin fjerde spillefilm 'Palæstina 1936'. Ikke alene kaster filmen et historisk perspektiv på en af de mest vedholdende, blodige og komplekse konflikter i verdenshistorien, den gør det også med et særligt blik for, hvordan individuelle skæbner kommer i klemme, når magten udfolder sig. Dette undervisningsmateriale koncentrerer sig med udgangspunkt i 'Palæstina 1936' om den historiske konflikt og dens virkninger ind i vores nutid med ambitioner om at have et lige så nuanceret og problematiserende blik, som Jacir. For man kan ikke lave en enkel fortælling om et så komplekst emne. I sin fortælling om en lille gruppe palæstinensere med forskellig social, kulturel og økonomisk baggrund koncentrerer Jacir store temaer som religion, magt og imperialismens konsekvenser. Undervisningsmaterialet er ikke struktureret efter faggrænser, men lægger op til samarbejde på tværs af fag – ikke mindst fordi filmens tematikker også smelter sammen på tværs af skel mellem politik, religion og historiske formationer. Det vil således være oplagt at inddrage filmen i undervisningen i både Dansk, Mediefag, Historie, Samfundsfag og Religion.

Mange mennesker – også i Danmark og i danske klasselokaler – har noget på spil i konflikten, og forud for arbejdet med filmen, kan det være en god idé at tage temperaturen på i hvilket omfang, eleverne personligt er påvirket af konflikten. Det kan både være privat og indbyrdes.

Bag om filmen

'Palæstina 1936' er Annemarie Jacirs fjerde spillefilm, og som de tre forrige kredser den tematisk om instruktørens hjemland. Jacir er således opsat på gennem filmmediet at skabe opmærksomhed omkring en del af verden, der kun sjældent finder vej til de store biograflærreder verden over.

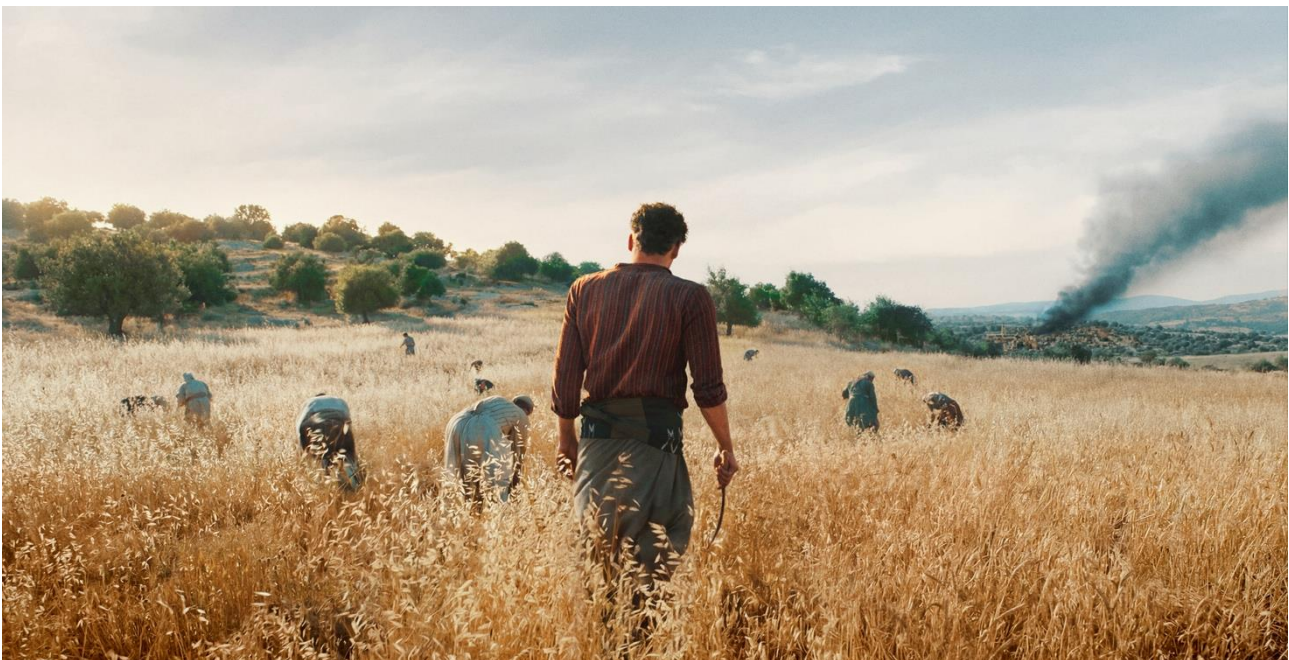
Da en ny krig brød ud mellem Israel og Palæstina den 7. oktober 2023, blev der atter tændt ild i den territoriale konflikt, der har hersket mellem de to regioner i umindelige tider. Konflikten er komplekse og trækker tråde til så mange andre historiske tragedier, at det er tæt på umuligt at beskrive den i simple termer. Selvom Jacir med 'Palæstina 1936' koncentrerer sig om et specifikt, skelsættende sted i historien og på den måde præsenterer et afgrænset stykke virkelighed, så er det svært ikke at forholde sig til den aktuelle nutid, hvor konflikten ulykkeligtvis stadig udsætter hele folk for uhyrligheder. Filmens historiske situation kan så at sige ikke løsrives fra den nutid, hvor den er lavet, og hvor vi som publikum ser den.

Det er afgørende for forståelsen af situationen i 'Palæstina 1936' at vide, at Palæstina på det tidspunkt siden 1920 havde været under såkaldt mandatstyre af Storbritannien. Dette skete som resultat af **Versaillestraktaten**, der efter Første Verdenskrig skulle sikre kontinental fred i Europa. Versaillestraktaten stiftede også den internationale organisation **Folkenes Forbund**, der skulle sikre varige internationale samarbejder, og det var i den forbindelse, at Palæstina blev et britisk mandatområde. Et af målene med dette mandatstyre var ifølge løfterne til **Den Zionistiske Verdensorganisation** i **Balfour-erklæringen** at etablere et nationalt hjem i området for de jøder, der var blevet fordrevet fra mange steder i Europa. Men det viste sig, at et hjem ikke var nok. Den jødiske organisation ville sikre en decideret nationalstat midt i det palæstinensiske område.

Arbejdsspørgsmål forud for filmen:

- Find Israel/Palæstina på et verdenskort og se, hvordan området officielt er beskrevet. Taler vi om lande, selvstændige stater eller områder, og hvilket betydning har det, hvad vi kalder det?

- Konflikten mellem Israel og Palæstina er også en konflikt mellem jødedommen og islam. Beskriv kort de to religioner.
- Filmen foregår i Palæstina i 1936, men en stor del af filmens præmis hviler på den historiske kendsgerning, at jødiske folk over hele Europa på dette tidspunkt blev tvunget væk fra deres hjem. Tal om situationen i Europa i årene op til Anden Verdenskrig og find oplysninger om de europæiske jøders situation.
- Storbritannien spiller en kæmpe rolle i både filmen og historien om Palæstina. I forbindelse med mandatstyret havde Det britiske imperium opnået hidtil uset magt – blandt andet over andre lande. Diskuter hvad imperialismen betyder og hvilke konsekvenser det har haft gennem historien.
- Bed eleverne i grupper om at undersøge og forklare nedenstående:
 - Versaillestraktaten
 - Folkenes Forbund
 - Den Zionistiske Verdensorganisation
 - Balfour-erklæringen

'Palæstina 1936': Handling, karakterer og miljø

Ét land, to folk

Vi befinder os i 1936. Det er forår i Palæstina, men den spirende årstid vejrer ikke så meget positivt nybrud som konflikteskalering. Længe har befolkningen været undertryk af det britiske mandatstyres offensive reguleringer af deres tilværelse. De er underlagt spærretider, censur og udsættes for både fysisk afstraffelse og konstant mistænkeliggørelse. Som modsvær iværksætter palæstinenserne en generalstrejke i oprør mod overmagten. Men det er ikke let at komme til orde, når man uforvarende er blevet en del af en konflikt, der udspilles på en arena, man ikke har adgang til. For de palæstinensiske bønder, der må se deres hverdag indskrænket af briternes kontrol, bliver den eneste udvej også at gøre oprør. Den unge Yusuf oplever det hele på nært hold. Han bor og er opvokset i en lille landsby og kender derfor alt til bøndernes situation, men fordi han også arbejder for den velhavende publicist

Amir i Jerusalem, har han også adgang til de borgerlige kredse, der er tættere på magten. Amirs hustru Khouloud er nødt til at skrive under mandligt pseudonym for at få udgivet sine artikler, der kaster kritiske blikke på briternes magtudøvelse, og til sin mands store bekymring er hun ikke bange for at sige magten imod. Amir derimod plejer omgang med både det britiske embedsværk – repræsenteret blandt andet ved Højkommissær Wauchope, hans venlige privatsekretær Thomas Hopkins og den aggressive og magtbegærlige Kaptajn Wingate – og højtstående palæstinensere. Amirs håb er at finde fælles forståelse og at den uundgåelige aftale om territoriet stiller det palæstinensiske folk så godt som muligt. Yusuf er med rette skeptisk. I landsbyen kan han tydeligt mærke, hvordan presset på bønderne stiger, og mens folkeoprøret eskalerer, står det stadig mere klart, at de på papiret så noble hensigter overskygges af realiteternes ubarmhertighed.

Uretfærdigheden rammer de enkelte individer på forskellig måde. Arbejderen Khalid oplever, hvordan hans arbejdsforhold presses i en grad, så han ikke ser anden udvej end at slutte sig til oprøret. Den kristne præst, Fader Boulos, forsøger sig med venlighed og imødekommenhed, selvom han udsættes for hån og nedværdigende bemærkninger fra de britiske soldater, der har belejret området som en hær. Boulos er mest opmærksom på, at hans søn Kareem ikke skal lide under situationen. Men hvordan bevarer man en form for værdighed, når man behandles som om, man ikke er noget værd?

Personlige protester mod den politiske magt

I et af de små landsbyhjem har den aldrende Hanan sin helt egen strategi. Hun bor med sin svagelige mand, som voksne datter Rabab, der har mistet sin mand, og barnebarnet Afra. Hele deres liv er i landsbyen, og Hanan har ikke i sinde at lade nogle britiske magthavere bestemme over hende. Så på et af de britiske styrkers rutinemæssige besøg, hvor de bliver bedt om at forlade hjemmet, så soldaterne kan endevende det, beslutter hun sig for at blive sammen med sin mand. Konsekvenserne er fatale, men Hanan nægter at lade sig kue. Så selvom soldaterne bliver mere og mere aggressive og insisterende i deres krav, står Hanan fast.

Hanans eksempel illustrerer palæstinensernes desperate situation, der efterhånden omklammer alle. Afra og Kareem kan ikke længere lege uden at blive mødt af soldaternes emsige indblanding, fattigdommens konsekvenser bliver stadig mere mærkbare, og mistænkeligheden og usikkerheden tager til. Yusuf ser bekymret til, mens hans venner slutter sig til oprøret til trods for de dystre udsigter. I Jerusalem hos Amir og Khouloud begynder alvoren også at trænge sig på. Blandt de udsendte briter, er det kun

Thomas, der for alvor støtter Khoulouds kritiske artikler. De fleste andre parerer ordrer og synes ikke at have betænkeligheder ved at bortlove palæstinenserne land. Da Amir begynder at trykke en række artikler, der er venligt stemt over for briterne planer om at etablere et nationalt hjem for jøderne i området, reagerer Khouloud med stor forargelse. Hun har svært ved at se, hvad disse holdninger har at gøre i deres avis, men Amir argumenterer for ytringsfrihed og nuancer. Khouloud tager til genmæle og publicerer sønderlemmende modsvar, der også trykkes i avisen, og debatten skaber i den grad omtale. Men da Khouloud finder ud af, at det i virkeligheden er Amir, der har skrevet de pro-zionistiske indlæg, bliver det for meget.

Også Thomas får nok. Med Højkommissær Wauchope i spidsen bliver planerne for yderligere indgriben i palæstinenserne hjem gjort til virkelighed. Imperialismens uempatiske adfærd trumfer både historie, folk og traditioner i en grad, så Thomas er nødt til at sige fra. Efter at have gjort sin holdning klar over for det britiske embedsværk søger han mod villaen, hvor Khouloud og Amir har middagsgæster. Han vil være den, der overbringer dem de triste nyheder, før de hører dem i radioen. Mod filmens slutning er håbet mere visst end spirende. Men protesterne, oprøret og kampen for at eksistere som folk i eget land fortsætter.

Spørgsmål til filmens handling:

- Bed eleverne i grupper om at lave et handlingsreferat af filmen med fokus på, hvilke begivenheder, der står mest centralt for handlingens fremdrift. Diskuter derefter i hvor høj grad disse centrale begivenheder er bundet op på enkeltindviders skæbne eller på storpolitiske beslutninger eller begge dele?
- En stor del af handlingen i 'Palæstina 1936' er bundet op på begivenheder, der sker uden for filmen, men som meget direkte og med meget store konsekvenser påvirker filmens karakterer og handling. Tal om, hvilken betydning det har for filmen at flere aspekter foregår *off screen*?
- Flere gange i løbet af filmen bliver forskelle i kultur og praksisser omdrejningspunkt for konflikter. Som da Thomas besøger landsbyen for at efterleve briterne krav om præcis jordregistrering og må indse, at han dermed træder på nogle af landets fundamentale traditioner. For jorden har i umindelige tider været en del af det terrasselandsbrug, som forfædrene også dyrkede. Jorden er mere end bare lodder. Den er livsgrundlag, geografisk tilhørsforhold og overlevelse. Tal om kulturforskellene mellem briterne og palæstinenserne.

- Både filmen og den virkelige historie demonstrerer, hvor ulige et magtforhold, der er mellem Storbritannien og palæstinenserne. Denne ubalance skaber et klart statushierarki, hvor nogen bestemmer over andre. Find steder hvor dette direkte tematiseres i filmens handling.

Filmens karakterer:

Selvom 'Palästina 1936' kan genrebestemmes som en historisk film med et specifikt tidspunkt som afsæt for handlingen, så er det også i meget høj grad en karakterbåren film. Jacirs instruktion sørger nemlig for, at vi kommer tæt på en lang række figurer, og at vi primært lærer dem at kende i forhold til, hvordan de hver især – som individer og som del af fællesskaber – bliver påvirket af den historiske situation. På den måde lader Jacir den store kollektive historie give ekko i de individuelle skæbner. Derfor er det også svært at tale om en egentlig hovedperson i en film, der i så høj grad fremstår som et kollektivt portræt.

- Tal om hvilke karakterer, der fremstår som de væsentligste i filmen og lav karakteristikker af dem. Læg mærke til, hvordan filmen præsenterer dem, hvad vi får at vide om dem ud fra deres fysiske fremtræden, væremåde og de dialoger, de indgår i. Flere af figurerne er komplekse og viser både sympatiske og mindre sympatiske sider. Kig for eksempel på:
 - Yusuf
 - Amir
 - Khouloud
 - Rabab
 - Khalid
 - Fader Boulos
 - Kareem og Araf
 - Thomas Hopkins
 - Kaptajn Wingate
 - Højkommissær Wauchope
- De mange enkeltpersoner er naturligvis ikke isolerede. De indgår alle i forskellige fællesskaber. Diskuter hvordan disse bliver præsenteret i filmen. Kig blandt andet på:
 - Rababs familie
 - Landsbyens beboere

- Oprørerne
- Miljøet omkring Amirs og Khoulouds avis
- Det britiske embedsværk og soldaterne

Filmens miljø

Omgivelserne spiller en afgørende rolle for filmens æstetik og handling. Det er jo netop landet, der spiller en helt central rolle i både den historiske konflikt og i filmen. Det var Jacirs intention at optage filmen i Palæstina, og hun påbegyndte da også optagelserne i sit hjemland. Men da konflikten i 2023 eskalerede den i forvejen betændte situation, måtte optagelser flyttes til Jordan, inden filmholdet mere end et år senere kunne vende tilbage og færdiggøre optagelserne. På den måde er en afgørende del af handlingen i 'Palæstina 1936' indlejret i selve produktionen.

- Beskriv landskabet – både i landsbyen og i Jerusalem hos Amir og Khouloud. Hvordan ser det ud, hvilke stemninger knytter der sig til det.
- En del af den britiske fraktion har et meget kritisk blik på det palæstinensiske område. Beskriv hvordan stedet formidles gennem for eksempel Kaptajn Wingates blik.

Filmanalytiske nedslag

Selvom 'Palæstina 1936' er en historisk film, så har den et meget realistisk udtryk. Jacir forsøger altså ikke at fremmane et glansbillede af fortiden, men bevarer en tæt forbindelse mellem filmen og den virkelighed, historien er forankret i.

- Bed eleverne fortælle om deres overordnede indtryk af filmens stilistik. Læg blandt andet mærke til:
 - Kamera
 - Klipping
 - Lyde – herunder underlægningsmusik og reallyde
 - Scenografi og kostumer

- Et gennemgående greb i filmen er små indsatte arkivklip fra Palæstinas historie. Disse er digitalt restaurerede og er blevet efterkoloreret, men viser faktiske optagelser fra Palæstina i 1936. Hvilken effekt har disse små indskud?

At høre til

Blandt mange store og komplicerede spørgsmål tematiserer 'Palæstina 1936' det afgørende: Hvad vil det sige at høre til? Ved at placere fokus hos en palæstinensisk landsbybefolkning (og en mindre storbyelite), viser Jacir at spørgsmålet er et helt fundamentalt spørgsmål om medmenneskelighed. At høre til og at føle sig hjemme er afgørende for at være menneske. Gennem århundreder har deres familier boet netop der. Giver det dem ikke ret til at kalde det hjem? Og med hvilken ret kan andre tage det fra dem? Filmens spørgsmål spejler direkte mange af de spørgsmål, der går igen når konflikten mellem Israel og Palæstina tematiseres i dag, og nutiden viser, at der ikke er et let svar på filmens spørgsmål.

- Tal med eleverne om, hvordan filmen fremstiller konflikten. Hvad betyder det at have et hjemland og at have ret til et hjemland for filmens karakterer?
- Og hvad betyder det for eleverne? Er der nogen, der har haft spørgsmålet tæt inde på livet? Eller er det at have et hjem, en nation og et statsborgerskab bare en privilegeret selvfølge?